

SPIS TREŚCI

PRZEDMOWA DO WYDANIA PIĄTEGO	1
PRZEDMOWA DO WYDANIA SZÓSTEGO	2
1. PODSTAWOWE POJĘCIA CHEMII. MASA ATOMOWA I CZĄSTECZKOWA ...	3
1.1. Zadania i zakres chemii nieorganicznej	3
1.2. Wczesny rozwój teorii atomistycznej	4
1.3. Jądrowy model atomu	6
1.4. Masa atomowa i cząsteczkowa. Fizyczne metody wyznaczania masy atomowej	8
1.5. Zasady obliczeń stechiometrycznych	14
1.6. Stała Avogadra i objętość molowa gazu. Bezwzględna masa atomu i cząsteczki	16
1.7. Chemiczne metody wyznaczania mas atomowych	16
1.8. Rozpowszechnienie pierwiastków w skorupie ziemskiej	17
2. JĄDRO ATOMOWE	20
2.1. Nukleony jako składniki jądra atomowego. Izotopy	20
2.2. Energia wiązania nukleonów w jądrze	24
2.3. Samorzutne przemiany jądrowe	27
2.4. Szybkość rozpadu promieniotwórczego	29
2.5. Równowaga promieniotwórcza	31
2.6. Szeregi promieniotwórcze	32
2.7. Proste reakcje jądrowe	35
2.8. Sztuczna promieniotwórczość	38
2.9. Rozszczepienie jąder atomowych	39
2.10. Reakcje termojądrowe	43
2.11. Zastosowanie izotopów w badaniach chemicznych	45
2.12. Rozpowszechnienie i powstanie pierwiastków we Wszechświecie	47
3. ELEKTRONOWA STRUKTURA ATOMU	52
3.1. Dwoista natura światła i elektronów	52
3.2. Zasada nieoznaczoności Heisenberga	58
3.3. Funkcje falowe i równanie Schrödingera	61
3.4. Atom wodoru	63
3.5. Orbitale atomowe wodoru	67
3.6. Widmo emisyjne i absorpcyjne wodoru	79
3.7. Spin elektronowy	84
3.8. Orbitale w atomach wieloelektronowych	85

3.9.	Rozbudowa powłok elektronowych	88
3.10.	Orbitalne i spinowe momenty magnetyczne	100
3.11.	Termy atomowe	102
3.12.	Energia termów atomowych	107
3.13.	Właściwości magnetyczne atomów wieloelektronowych i powstających z nich prostych jonów	111
3.14.	Efektywna liczba atomowa i ekranowanie elektronów w atomach wieloelektronowych	116
4.	BUDOWA CZĄSTECZKI	118
4.1.	Główne rodzaje wiązań chemicznych	118
4.2.	Orbitale molekularne	123
4.3.	Homojądrowe cząsteczki dwuatomowe. Orbitale molekularne σ	126
4.4.	Homojądrowe cząsteczki dwuatomowe zawierające orbitale molekularne σ i π : cząsteczki N_2 , O_2 , F_2	132
4.5.	Rząd wiązania	136
4.6.	Heterojądrowe cząsteczki dwuatomowe	139
4.7.	Wiązania pośrednie pomiędzy wiązaniami kowalencyjnymi a jonowymi. Elektroujemność	142
4.8.	Cząsteczki wieloatomowe. Hybrydyzacja orbitali	148
4.9.	Cząsteczki wieloatomowe z wiązaniami podwójnymi i potrójnymi. Cząsteczka etylenu i cząsteczka acetylenu	156
4.10.	Promienie kowalencyjne, długość i energia wiązania. Orbitale zdelokalizowane	159
5.	SYMETRIA CZĄSTECZEK	166
5.1.	Elementy i operacje symetrii	166
5.2.	Punktowe grupy symetrii	169
5.3.	Reprezentacje grup symetrii	177
5.4.	Charaktery reprezentacji grup symetrii	182
5.5.	Hybrydyzacja orbitali a symetria cząsteczek	188
6.	GAZ DOSKONAŁY I GAZY RZECZYWISTE. SIŁY MIĘDZYCZĄSTECZKOWE	195
6.1.	Ogólna charakterystyka stanów skupienia	195
6.2.	Równanie stanu gazu doskonałego	195
6.3.	Kinetyczna teoria gazów	199
6.4.	Gazy rzeczywiste i równanie van der Waalsa	203
6.5.	Siły międzycząsteczkowe	205
7.	CIAŁO STAŁE	210
7.1.	Ciała anizotropowe i izotropowe	210
7.2.	Symetria kryształów	211
7.3.	Sieć przestrzenna	213
7.4.	Prawo wymiennych wskaźników	217
7.5.	Rentgenograficzne metody badania struktury kryształów	219
7.6.	Wiązania w sieci przestrzennej kryształów	223
7.7.	Promienie atomowe i jonowe	225
7.8.	Sieci przestrzenne: regularna ściennie centrowana, regularna przestrzennie centrowana oraz heksagonalna o najgęstszym ułożeniu atomów	228
7.9.	Sieci przestrzenne kryształów jonowych	231
7.10.	Sieci przestrzenne soli kwasów tlenowych i związków kompleksowych	234
7.11.	Energia sieciowa kryształów jonowych	236
7.12.	Teoria pasmowa ciała stałego. Metale, półprzewodniki i izolatory	237

7.13.	Związki chemiczne o niestechiometrycznym składzie	245
7.14.	Izomorfizm i polimorfizm	250
7.15.	Wybrane metody badania struktury powierzchni ciał stałych	251
7.15.1.	Skaningowa mikroskopia elektronowa	252
7.15.2.	Skaningowy mikroskop tunelowy	254
8.	SPEKTROSKOPOWE METODY BADANIA STRUKTURY CZĄSTECZEK	256
8.1.	Fizyczne metody badania struktury cząsteczek	256
8.2.	Ogólna charakterystyka metod i zakresu spektroskopii molekularnej	257
8.3.	Widma rotacyjne	260
8.4.	Widma oscylacyjne cząsteczek dwuatomowych	265
8.5.	Widma oscylacyjne cząsteczek wieloatomowych	269
8.6.	Widma oscylacyjne a symetria cząsteczek	272
8.7.	Widma oscylacyjno-rotacyjne	278
8.8.	Spektroskopia cząsteczek wody	280
8.9.	Widma elektronowe cząsteczek	281
8.10.	Spektroskopia fotoelektronów	283
8.11.	Elektronowy rezonans paramagnetyczny (EPR)	287
8.12.	Magnetyczny rezonans jądrowy (NMR)	293
9.	TERMOCHEMIA	298
9.1.	Wstęp	298
9.2.	Pierwsza zasada termodynamiki. Energia wewnętrzna	299
9.3.	Ciepło reakcji chemicznej, entalpia, prawo Hessa	302
9.4.	Równania termochemiczne	304
9.5.	Standardowe entalpie tworzenia związków chemicznych	306
9.6.	Entalpie wiązań chemicznych	308
10.	RÓWNOWAGI CHEMICZNE I RÓWNOWAGI FAZOWE	311
10.1.	Układy heterogeniczne i układy homogeniczne	311
10.2.	Entalpia swobodna układu i prawo działania mas	312
10.3.	Prawo działania mas w zastosowaniu do równowag chemicznych w układach homogenicznych	319
10.4.	Prawo działania mas w zastosowaniu do równowag chemicznych w układach heterogenicznych	321
10.5.	Entropia	323
10.6.	Molekularna interpretacja entropii	326
10.7.	Zależność położenia stanu równowagi od temperatury i ciśnienia. Reguła przekory	327
10.8.	Równowagi fazowe w układach jednoskładnikowych	329
10.8.1.	Równowaga ciecz–para i ciało stałe–para	329
10.8.2.	Diagram fazowy wody	333
10.8.3.	Równowagi odmian polimorficznych	335
10.9.	Reguła faz	337
10.10.	Roztwory gazów w cieczach	339
10.11.	Roztwory ciał stałych w cieczach	340
10.12.	Prężność pary nasyconej nad roztworami. Temperatura wrzenia i krzepnięcia roztworów	343
11.	RÓWNOWAGI W WODNYCH I NIEWODNYCH ROZTWORACH ELEKTROLITÓW. KWASY I ZASADY	346
11.1.	Wstęp	346
11.2.	Solvatacja jonów	347

11.3.	Kwasy i zasady według Brønsteda	352
11.4.	Dysocjacja wody i pH	354
11.5.	Dysocjacja kwasów i zasad w roztworach wodnych	356
11.5.1.	Zastosowanie prawa działania mas do dysocjacji kwasów i zasad	356
11.5.2.	Czynniki decydujące o mocy kwasów	359
11.6.	Wodne roztwory soli	363
11.7.	Roztwory buforowe	365
11.8.	Iloczyn rozpuszczalności	366
11.9.	Aktywność elektrolitów	369
11.10.	Reakcje kwasowo-zasadowe w protonowych rozpuszczalnikach niewodnych	371
11.11.	Kwasy i zasady według Lewisa	374
11.12.	Twarde i miękkie kwasy i zasady	376
12.	UTLENIANIE I REDUKCJA	380
12.1.	Utlenianie i redukcja jako proces wymiany elektronów	380
12.2.	Stopień utlenienia	382
12.3.	Ogniwa elektrochemiczne. Elektrody redoks	384
12.4.	Elektrody metaliczne i elektrody gazowe	388
12.5.	Potencjały standardowe i szereg napięciowy metali	391
12.6.	Termodynamika ogniw elektrochemicznych	396
12.7.	Czynniki decydujące o wartości potencjałów standardowych metali	398
12.8.	Diagramy Frosta i Ebswortha	400
12.9.	Ogniwa paliwowe	407
13.	ZJAWISKA POWIERZCHNIOWE I UKŁADY DYSPERSYJNE	410
13.1.	Energia powierzchniowa	410
13.2.	Adsorpcja gazów na powierzchni ciała stałego	412
13.2.1.	Uwagi wstępne	412
13.2.2.	Izotermie adsorpcji	413
13.2.3.	Powierzchnia adsorbentu	416
13.3.	Adsorpcja z roztworów na powierzchni ciał stałych	417
13.4.	Chromatografia	418
13.5.	Układy dyspersyjne	419
13.6.	Roztwory koloidalne	420
13.6.1.	Właściwości fizyczne roztworów koloidalnych	420
13.6.2.	Otrzymywanie i oczyszczanie koloidów	421
13.6.3.	Koloidy hydrofobowe i hydrofilowe. Koagulacja i peptyzacja koloidów	423
13.7.	Żele i inne spójne układy dyspersyjne	425
14.	KINETYKA I MECHANIZM REAKCJI CHEMICZNYCH	427
14.1.	Rząd reakcji	427
14.2.	Proste reakcje jedno-, dwu- i trójcząsteczkowe w fazie gazowej	432
14.3.	Szybkość reakcji odwracalnych	434
14.4.	Zależność szybkości reakcji od temperatury. Teoria zderzeń i teoria stanu przejściowego	435
14.5.	Mechanizm reakcji w roztworach	441
14.6.	Reakcje łańcuchowe	442
14.7.	Reakcje szybkie	446
14.8.	Reaktywność a struktura elektronowa cząsteczek	450
14.9.	Reakcje w układach heterogenicznych	454

14.9.1. Ogólna charakterystyka reakcji w układach heterogenicznych. Metody badania reakcji ciał stałych	454
14.9.2. Rozkład ciał stałych	457
14.9.3. Utlenianie metali	459
14.9.4. Reakcje przebiegające wyłącznie z udziałem ciał stałych	461
14.10. Reakcje katalityczne	463
14.10.1. Pojęcia podstawowe	463
14.10.2. Kataliza homogeniczna	465
14.10.3. Kataliza heterogeniczna	467
15. ZWIĄZKI KOORDYNACYJNE	469
15.1. Pojęcia podstawowe	469
15.2. Nomenklatura związków kompleksowych	474
15.3. Izomeria związków kompleksowych	475
15.4. Równowagi w roztworach związków kompleksowych	480
15.5. Stałe trwałości kompleksów w roztworach wodnych	483
15.6. Empiryczne korelacje dotyczące trwałości kompleksów	485
15.7. Trwałość kompleksów chelatowych	487
15.8. Kinetyka i mechanizm wymiany ligandów w kompleksach	488
15.9. Wymiana ligandów w kompleksach oktaedrycznych	490
15.10. Wymiana ligandów w kompleksach kwadratowych	493
15.11. Reakcje utleniania i redukcji związków kompleksowych	495
15.12. Kondensacja akwa- i oksojonów w roztworach wodnych	497
15.13. Zastosowanie teorii pola krystalicznego w chemii koordynacyjnej	502
15.13.1. Teoria pola krystalicznego: kompleksy oktaedryczne	502
15.13.2. Teoria pola krystalicznego: kompleksy tetraedryczne	511
15.13.3. Teoria pola krystalicznego: kompleksy tetragonalne i kwadratowe. Efekt Jahn–Tellera	513
15.13.4. Widma absorpcyjne kompleksów metali przejściowych	516
15.14. Zastosowanie teorii orbitali molekularnych w chemii koordynacyjnej	522
15.14.1. Kompleksy oktaedryczne ze zdelocalizowanymi orbitalami cząsteczkowymi typu σ	522
15.14.2. Orbitale π w kompleksach oktaedrycznych	528
SKOROWIDZ	S1